

SOLIDUS ĮVAIZDIS, PENKIOLIKMEČIO TROŠKULYS

Prieš 15 metų 1992 m. kovo 1 d. atkurtas Lietuvos kariuomenės arsenalas, dabar vadinamas Generolo leitenanto Motiejaus Pečiulionio arsenalu.

VADOVYBĖ. Šiuo metu Generolo leitenanto Motiejaus Pečiulionio arsenalo vado pareigas laikinai eina mjr. Juozas Janulevičius, o štabo viršininko pareigas – kpt. Ramūnas Silvanavičius.

TERITORIJA. Arsenalo plotas – 87,1579 ha.

SUSISIEKIMAS. Keblumų dėl važiavimo visuomeniniu transportu kariams nekyla, yra gana daug maršrutų – tiek iki Radviliškio, tiek iki Šiaulių.

PAŽANGA. Paseno ir nebeatitinka tikrovės prieš penkerius metus „Karyje“ skelbta informacija, kad Arsenale prastas (neskanus, nekokybiškas) geriamasis vanduo, o duše kartais trūksta vandens nusimaudyti. Dabar kuopos ir administraciniuose pastatuose troškulys malšinamas geriamuoju vandeniu „Žalia Giria“, kuris į dalinį pristatomas kartą per savaitę. Kaip nurodyta krašto apsaugos statute, kariai vieną kartą per savaitę vežami į pirtį, o tie, kurie numatyti laiku dėl tarnybos negali važiuoti į pirtį, – gali nusimaudyti kuopoje esančiuose dušuose.

leškome preteksto

Linkaičiai nuo Vilniaus ne itin toli, bet su ten tarnaujančiais kariais kažkodėl susitinkame retokai. Tiesa, prieš kelerius metus, analizuodami Arsenale įvykusių nelaimių priežastis (tarnyboje eilinis karys netyčia nužudė savo

draugą, po kurio laiko – kitas atvejis: sargyboje nusižudė tarnybą baigiantis karys), gal jau buvome mažumėlę pabodę tuometinei vadovybei – kam malonu patirtas žaizdas pešioti? Nors po anos pažinties Arsenalo niekada nebuvome pamiršę, tiesiog neturėjome progos dar kartą ten tarnaujančių žmonių aplankyti. O gaila. Linkaičių personalas – profesinės tarnybos kariai ir karininkai – atvykusius visada pa-perka nuoširdumu, komunikabilumu, kompetencija, ir šios jų savybės atspindi bendrą tarnybos atmosferą. Juk nuvažiavęs į bet kuri dalinį iš karto matai, kur eilinių karių gyvenimas pagrįstas muštru, o kur jų disciplinuotumą lemia profesiniai santykiai ir natūrali pagarba labiau patyrusiems, geriau karybą išmanantiems vadams. Vis dėlto nėra kariuomenėje ramių užtėkių, ir Arsenalas – ne išimtis. Čia tarnaujantys kariai kas trečią parą pasikeisdami budi sargybos postuose su kovinėmis kulkomis užtaisytais šautuvais. Gal tai nebūtų sunku, jei nekamuotų rutina, jei turėtum kur nueiti laisvalaikiu, jei miestas būtų arčiau, jei... Ne, kariai sako „patinka“, nukreipia akis į tolumą, suokalbiškai mirteli ir... skaičiuoja dienas, likusias iki tarnybos pabaigos.

Iš praeities

Žodis arsenalas (it. arsenale, arab. dār šinā'ah – dirbtuvė) vartojamas taip plačiai, kad jau beveik nebekvepia paraku. Šnekamosios kalbos sąvokų arsenale jis veikiau primena taikingą kokių nors atsargų aruodą, muziejų ar sendaikčių sandėlį. Vis dėlto šiuolaikinėje kariuomenėje nepamiršta pirminė arsenalo reikšmė:

a) karinė įstaiga ar dalinys, atsakingas už

ginklų, šaudmenų, amunicijos ir kitų karinių atsargų saugojimą ir priežiūrą,

b) pastatas ar pastatų grupė, kur saugomos tos atsargos.

Tarpukario Lietuvoje arsenalo požymius iš dalies atitiko I pasauliniam karui baigiantis Kaune iš vokiečių perimtosė karinėse remonto dirbtuvėse įkurdintos Centrinės kariuomenės dirbtuvės, kur iš pradžių remontuotos transporto priemonės, kareivinėms gaminti baldai, langai ir durys, veikė primityvoki rankinių ginklų ir artilerijos skyriai. Nors 1930 m. liepą įmonė pertvarkyta į Artilerijos dirbtuves, Kaune veikusias iki 1934 m., arsenalo funkcijų neatsisakyta. Šioje Lietuvos karo pramonės įmonėje, kurioje dirbo apie 400 darbininkų, rūpintasi Lietuvos kariuomenės ginklų pirkimu ir tvarkymu, o dalis ginkluotės ten buvo ir gaminama. Artilerijos dirbtuvėse veikė rankinių ir automatinų ginklų, šovinių, patrankų, sviedinių, dujokaukių ir mechanikos, automobilių (šaltkalvių) ir medžio apdirbimo skyriai.

Nuosekliau Lietuvos ginklų pramonė pradėta rūpintis 1930 m., kai Generalinio štabo Ginklavimo valdybos viršininku buvo paskirtas plk. Motiejus Pečiulionis, kurio vardu ir pavadintas dabartinis Lietuvos kariuomenės arsenalas. Jo iniciatyva Linkaičiuose buvo pastatytos modernios ginklų dirbtuvės, Kaune įrengta Ginklų tyrimų laboratorija. Taigi 1936 m. Karčemų kaime, netoli Linkaičių geležinkelio stoties, 7 km į pietryčius nuo Radviliškio, pradėtos statyti ginklų dirbtuvės. Vėliau ten dirbo 120 civilių tarnautojų ir apie 680 laisvai samdomų darbininkų, buvo gaminami šautuvų ir kulkosvaidžių vamzdžiai, šoviniai šautuvams ir kulkosvaidžiams, 105 mm sviediniai, 20 mm sviediniai, 20 mm degtuvai, sprogstamosios medžiagos, dujokaukės, rankinės granatos, prieštankinės minos. Mašinos šautuvų ir kulkosvaidžių vamzdžiams gaminti 1937 m. buvo perkeltos iš Kauno V forto į ginklų dirbtuves Linkaičiuose. Per Antrąjį pasaulinį karą Raudonoji armija 1941 m. atsitraukdama iš Lietuvos sunaikino 20 proc. dirbtuvių įrangos. Vokiečių kariuomenė dalį mašinų perkėlė į Kauno ginklų dirbtuves, kuriose buvo remontuojami vokiečių kariuomenės ginklai, o kitas mašinas išvežė į Minską ir į Rygą. 1944–1991 m. sovietų okupacijos laikotarpiu Linkaičiuose buvo dislokuoti du sovietinės kariuomenės daliniai. Pagrindinė jų užduotis Linkaičiuose buvo sandėliuoti ir saugoti Pabaltijo apygardos amuniciją, ginklus, sprogmenis. Atkūrus nepriklausomybę, 1992 m. kovo 1 d. įkurto Lietuvos kariuomenės arsenalo štabas buvo Vilniuje, o Aptarnavimo tarnyba Kairiuose (Šiaulių r.). Po dvejų metų Krašto apsaugos

Prieš metus, minint Lietuvos kariuomenės gen. ltn. Motiejaus Pečiulionio Arsenalo 14-ąsias įkūrimo ir 2-ąsias vardo suteikimo metines, Arsenalo teritorijoje atidarytas ginklų muziejus. Bendras jo plotas 60 kv. m, ekspozicija nauja, pagrindiniai eksponatai – XX a. antros pusės užsienio valstybių ir Lietuvos kariuomenės ginklai. Iš viso muziejuje eksponuojami 33 ginklai, ilgainiui eksponatų gausės. Nors muziejus dar palyginti jaunas, jame jau spėjo apsilykyti daugiau kaip 2000 lankytojų.

ministerijos Ginkluotės skyrius buvo reorganizuotas į Arsenalą, perkeltas į Linkaičius ir sujungtas su čia dislokuota apsaugos kuopa. 1998 m. Lietuvos kariuomenės arsenalui Krašto apsaugos ministras įteikė dalinio vėliavą, o 2004 m. jam suteiktas Lietuvos kariuomenės generolo leitenanto Motiejaus Pečiulionio vardas.

Nuo 2001 m. Arsenalas įtrauktas į Lietuvos kariuomenės Logistikos valdybos sudėtį. 2004 m. čia po reorganizacijos perkelta Lietuvos didžiojo kunigaikščio Butigeidžio dragūnų bataliono III pėstininkų kuopa.

Vėl Pabradėje

Norėdami susitikti su Arsenalo kariais skubame į Pabradę. Kapitono Ramūno Silvanavičiaus kvietimu dalyvaujame Centriniam poligone rengiamose planinėse šaudymo pratybose. Netrunku įsitikinti, kad šaltu oru iš šimto metrų atstumo pataikyti į dešimtuką net ir šautuvu AK-4 nėra taip lengva, kaip atrodo. Gulomis – pakenčiama, priklaupus – nesunku, sėdomis – pusė velnio, o atsistojus... Instruktorius tyli. Kai pamiršti užsimauti pirštines ir taisyklingai atsistoti, taikiklis nejudusiose rankose ima lakstyti. Laimė, buvo palyginti šilta vasario diena. Su palengvėjimu atsikvepiu sugrįžęs prie tradicinių ginklų – fotoaparato ir diktofono. Laisvą valandėlę kalbamės su Generolo leitenanto Motiejaus Pečiulionio arsenalo trečiojo būrio vadu lt. Aurimu Guščiumi.

– Kaip matote, šaudu mano būrys, – didžiuodamasis sako jis. – Praėjusių metų birželį baigiau Gen. Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją ir iškart buvau paskirtas į Arsenalą į būrio vado pareigas. Žinojau, kad tai – įdomi tarnyba. Be to, iš šių vietų yra kilusi mano močiutė. Sovietiniu laikotarpiu ji kaip civilė dirbo netoli dabartinės mano tarnybos vietos buvusiam ginklų valymo ir priežiūros ceche. Pasaakojo, kad sovietai slėpė viską, kas ten buvo laikoma, į kai kurias teritorijas galėjo patekti tik kariškiai, o močiutė dirbo su civiliais – prižiūrėjo ginklus, juos valydavo, sutepdavo. Daugiausia tai buvo pėstininkų šautuvai, jie juos konservuodavo, laikydavo, kažki kur siųsdavo... Arsenaile, kaip žinote, buvo daug geležinkelio atšakų – ten sukraudavo į vagonus ir išveždavo. Geležinkelio bėgiai visose atšakose išliko iki šių dienų, jie neišardyti, bet ginklams transportuoti jau nenaudojami.

Dabar Arsenalas atnaujintas, prieš keletą metų jo teritorija aptverta nauja tvora, visi sandėliai ir teritorija stebimi vaizdo kameromis ir judesio sensoriais. Kariai, budintys sargybinėje, viską stebi monitoriuose. Arsenaile, be abejo, patruluojama, o prireikus, pavyzdžiui, įsijungus signalizacijai, patruliai siunčiami patikrinti, kas atsitiko. Kaip sakiau, tai pirmas dalinys, kuriame tarnauju. Studijuodamas antrame kurse stažavausi Didžiojo Lietuvos etmono Jonušo Radvilos mokomajame pulke, po trečio kurso – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Ge-

Tarpukariu čia buvo įkurtos ginklų remonto dirbtuvės, kur buvo remontuojami ginklai, surenkamos dujokaukės ir šoviniai. Dabar tai privati valda, kurioje veikia lentpjūvė.

dimino štabo batalione, o į tokį nedidelį dalinį patekau pirmą kartą. Iš pradžių trikdė negausus personalas, neįprasti, gal truputį šeimiški (gera prasme) vadų ir pavaldinių santykiai, bet čia lengviau susipažinti su naujomis pareigomis ir organizacine struktūra.

Darbus dirbti reikia

Atsakydamas į klausimą, ar nekyla problemų dėl karių (ne)užimtumo, būrio vadas pa- neigia spėliones.

– Mūsų kariai iš tiesų yra labai užimti. Kas trečią parą jie vykdo sargybą. Kuopoje yra trys būriai, ir visi paeiliui budi postuose. Laisvalai- kiu organizuojami įvairiausi renginiai – karei- viai važiuoja į Radviliškio ar Šiaulių mokyklas, ten žaidžia krepšinį, geriausiai tarnaujantys nueina į kino teatrą, švenčių proga būna šo- kiai, ten jie gali pabendrauti su vienmečiais. Kaip ir kiti daliniai, mes turime svetainę su te- levizoriumi, DVD grotuvu – kariai kas vakarą turėdami laiko gali žiūrėti TV laidas ar filmus.

Vis dėlto noro likti kariuomenėje kol kas nėra vienas neišsakė.

– Kariuomenėje jie tarnavo dar tik pusę

metų, tai yra pusę privalomosios tarnybos lai- ko, – sako būrio vadas. – O apie pageidavimą likti kareiviai dažniausiai praneša baigdami tarnybą. Kol kas pageidaujančių nėra. Tiesa, yra keletas labai gerų karių, kuriems galėtume rekomenduoti pasilikti tolesnei tarnybai. Tikiu, kad geriausieji pasiliks.

Norma – 117 taškų iš 180

Tuo metu ugnies pozicijoje toliau aidėjo šū- viai.

– Tokios šaudymo pratybos pagal metinį planą rengiamos kas mėnesį, – stebėdamas kareivius, keičia pokalbio temą lt. A. Guščius. – Kareiviai atvyksta čia nustatytomis dienomis ir mokosi tam tikrų pratimų. Vienas būrys, pas- kui – antras ir trečias. Šį kartą, kad išlaikytų testą, jie turi surinkti 117 taškų iš 180. Tai – gana daug, ne visi iš pirmo karto šį testą išlai- ko. Žinoma, visi jie yra baigę bazinį kario kursą Mokomajame pulke, Rukloje. Susirinko į Lin- kaičius iš įvairių Lietuvos miestų ir kaimų. Kai atėjau į Arsenalą, būryje tarnavo ankstesnio šaukimo kareiviai, šis šaukimas – pirmas, su kuriuo būsiu nuo pradžios iki tarnybos pabai-

Šį kartą Arsenalo pirmosios kuopos kariai šaudymo pratybų rezultatais liko patenkinti.

Taikantis su AK-4 itin svarbi stovėse-na – taisyklinga kojų padėtis.

gos. Savo būrio kariais esu patenkintas. Aišku, visokių žmonių yra, visokių turi būti, bet sutarti įmanoma. Dalinio penkiolikos metų sukaktį norėtume paminėti kuo įdomiau, gal nuvažiuosime į teatrą, norėtusi pamatyti gerą spektaklį, įspūdingą kino filmą, o gal pasikviesime į dalinį kokią muzikantų grupę...

Turime ir savų talentų. Kai jie rudenį atvyko tarnauti į Arsenalą, išsikalbėjome, kas buvo mokyklos chore ar kokiam ansamblyje dainavęs, saviveiklos būreliuose dalyvavęs ar moka gražiai piešti. Jų meniniai sugebėjimai ir kariuomenėje nelieka nepastebėti – bendraudami su moksleiviais ar globos namų auklėtiniais dalijasi patirtimi ir kūrinėliais, skaitovai dalyvauja bažnyčios renginiuose. Deja, kūrinėlių nekaupiame ir niekur neeksponuojame – viską išdalijame.

Be kompleksų

Prisimenu, prieš penkerius metus Arsenalo kariai skųsdavosi, kad jiems neužtenka miego. O kaip dabar?

– Na, miego kareiviams niekada neužtenka, – ironizuoja leitenantas. – Ir dienotvarkė siaubinga: šeštą valandą reikia keltis, o dešimtą vakaro – gultis. O kalbant rimtai, jie kas trečią parą miega mažiau, bet po budėjimo grįžę į kareivines, kai susitvarko ekipuotę ir daiktus, po pietų gali pailsėti. Tad skųstis lyg ir nėra pagrindo. Patalpos šiltos, mano žiniomis, mūsų medicinos punkto darbuotojų beveik nevargina peršalimo ligų kamuojami pacientai. Batais, apranga ir kita ekipuote kareiviai nesiskundžia – tolimų žygių nerengiamo, lauko pratybos būna neilgos. Iš pageidavimų galiu paminėti vieną – kariai norėtų geresnių sąlygų sportuoti žiemą. Arsenale jie daugiau sportuoja šiltu metų laiku – turime stadioną, kur galima pabėgioti, ir sporto miestelį, kur galima pasimankštinti, o treniruoklių salės nėra. Apie dalinio ateities planus nesu įgaliojtas kalbėti, bet žinau, kad šauktnių planuojama atsisakyti, tad lyg ir netikslinga dabar jiems kurti papildomą sporto bazę.

Beje, Arsenalo kariai (ir šauktniai, ir profesinės tarnybos senbuviai) nelinkę kompleksuoti – karjeros galimybės neprarastos, atlyginimai neprasti, o užkampio sindromas gali užklupti ir sostinėje. Džiaugiuosi pasirinktu keliu. Šeimos kol kas neturiu, gyvenu Radviliškyje. Po tarnybos nueinu į sporto klubą, savaigaliais parvažiuoju namo, susitinku su draugais.

Prisiminimų atšaka

Kol kpt. R. Silvanavičius, beje, prieš metus iš Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kęstučio bataliono (Sakalynės kaimas, Tauragės r.) atvykęs į Linkaičius, papasakojo apie įdomias Arsenalo karių dinastijas (vienos medikės senelis su močiute prieš keletą dešimtmečių susipažino Arsenalo dirbtuvėlėse ir sukūrė šeimą, o toji medikė taip pat Arsenale sutiko kareivį, už kurio neseniai ištekėjo). Nutilo šūviai, ir kariai sugrįžo atsikvėpti prie netoliese stovinčio sunkvežimio. Arsenalo istorija kapitonas pradėjęs nuosekliau domėtis rengdamasis susitikimui su televizijos žurnalistais. Pasak jo, iki šių laikų yra išlikusi laboratorija ir dirbtuvės, kuriose dar prieš karą buvo surenkamos dujokaukės ir sviediniai, o požemines patalpas, kur gamintas parakas ir sprogmenų kapsulės, atsitraukdami susprogdino vokiečiai. Atkūrus nepriklausomybę, senąsias patalpas kažki kas suskubęs privatizuoti, kariuomenė jų tiesiog nespėjusi perimti, tik dabartinėje Arsenalo teritorijoje buvusius senelių namus Radviliškio seniūnija sutikusi apkeisti į visiems priimtinesnius. Kita Linkaičių įdomybė, apie kurią greitomis papasakoja kapitonas, – Antrojo pasaulinio karo metais ten buvęs hitlerininkų lageris.

Šalia Arsenalo teritorijos vienoje iš geležinkelio atšakų prieš tvorą esąs posūkis. Kalinius, kurie vežami neatlaidydavo, lagerio šeimininkai išmesdavę ten ir pribaidydavę. Būta minčių pradėti tų vietų kasinėjimus, nes vietiniai žmonės anksčiau ir žvakučių uždegdavę, ir kryželių pastatydavę – žino, kur artimieji ilsisi. Kalbama, kad Radviliškyje dar gyvena vienas senelis, pasakojęs kariams apie tuos įvykius, mat jis kada dirbęs garvežio mašinisto padėjėju. Suprantama, Arsenalo istorija būtų įdomi „Kario“ skaitytojams, bet Pabradaje girdėtas istorijas tuo tarpu suvokiu kaip mįslingus padavimus. Reikėtų patikrinti faktus, surasti aną senelį... O Centriniam poligone mūsų jau lūkurioja pratybas baigę kariai.

„Viskas normaliai“

Pirmosios pėstininkų kuopos eilinis Audrius Drėgva, kariuomenėje tarnaujantis jau daugiau kaip penkis mėnesius, patikino, kad šaudyti šį kartą visiems sekėsi normaliai.

– Nešalta, oras palankus, – kalbėjo mažumėlę uždusęs karys. – Testą tikimės išlaikyti.

Iš Mokomojo pulko atvažiavę į Arsenalą, pasak eil. A. Drėgvos, kariai pajutę nemenkas permainas.

– Turime daugiau laisvalaikio, bet ir atsakomybė didesnė. Iš pradžių buvo sunku – nauja aplinka, nauji vadai, nuolatiniai budėjimai sargyboje – Rukloje jų nebuvo, bet pamažu priratomė. Dabar galiu ir už draugus pasakyti – Arsenale mums patinka, iš tiesų čia nėra sunku.

– Esu kilęs iš Paparčių kaimo, – noriai pasakojo Audrius, – Kaišiadorių rajono. Gyvenu su tėvais, broliu ir seserimi. Į kariuomenę buvau pašauktas birželio 29 dieną. Prieš tai baigiau vidurinę mokyklą.

Likti ar ne tolesnei tarnybai Audrius dar nespėjęs nuspręsti. Dar pamąstys iki tarnybos pabaigos.

– Laisvalaikiu žiūrime televizorių, – pradeda karys įkvėptai ir nutyla. – Darbų įvairiausių susirandame. Gaila, aišku, kad nėra salės, kur galėtume palakstyti, nėra kompiuterių, bet turime mobiliojo ryšio telefonus ir laisvalaikiu galime pasikalbėti su namiškiais. Matydama,

kad karys stengiasi, dalinio vadovybė išleidžia namo. Buvau ir aš namie ne kartą – jų visi pasiilgstame. Žodžiu, tarnyba normali. Prisimeinu, Rukloje kai kas baugindavo: „ten būsi prištas, namų nematysi“. Nieko panašaus. Nors kartais ir man, ir kitiems įgrista kareivinių monotoniškumą, pagalvoju: „jei būčiau civilis, dabar daug kuo domėčiausi, dirbčiau, mokytis“, bet su tarnybos draugais ir vadais gerai sutariame, vieni kitus palaikome. Šiaip kariuomenėje daug ko išmokstame, daug naujo sužinome. Ekipuotė gera, batai nespaudžia. Budėdami apsivelkame šiltesnių drabužių. O kas mums sargyboje ramybę drumsčia? Pagrindiniai „pažeidėjai“ – šešakai, lapės ir stirnos.

– Medžiotojų būrelis neturime, o ko jiems bijoti? – vėl pralinksmeda karys.

Į šaudymo pozicijas jau skubėjo kiti. Netoliese kariuomenės ginklininkų ekspertų darbo grupė bandė automatinius šautuvus (ne AK-4).

Karys – ne antžmogis. Puiku, jeigu jis turi neeilinių gabumų, brangintų savybių, bet nepaverskime kario savo užgaidų ir silpnųjų įkaitu. Ne prievolės našta, o abipusė meilė lemia Tėvynės gynėjo heroizmą. Iki pasimatymo Arsenale.

Kazys Jonušas

Autoriaus ir Arsenalo archyvo nuotraukos.

*Negi iš tokio atstumo
įmanoma nepataikyti?
Na, nebent kokį kartą...*